Klassisk infektionslärobok i ny tappning

Stig Cronberg. **Infektioner**. **Sjukdomsbild, miljö, behandling.** 6:e uppl. 320 sidor. Stockholm: Liber, 1997. ISBN 91-47-04876-X.

Recensent: Bo Svenungsson, docent och överläkare, infektionskliniken, Huddinge sjukhus.

Den första upplagan av Stig Cronbergs bok »Infektioner» utkom 1976. Med underrubriken »Mikrobiologi, klinik och terapi» angavs redan i titeln hur innehållet var disponerat. Med åren blev upplagorna alltmer omfångsrika, vilket kan tyckas naturligt mot bakgrund av den snabba utvecklingen inom detta dynamiska ämnesområde. Många smittämnen som vi inte ens kände till på 1970-talet hör idag till de mest betydelsefulla, HIV-infektionen är kanske det tydligaste exemplet.

Lyckad anpassning till problembaserad inlärning

Med den sjätte upplagan har författaren övergivit sin tidigare mer systematiska indelning. Innehållet har stuvats om och anpassats efter tankegångarna för problembaserad inlärning. I stället för att beskriva infektionerna endast utifrån mikroorganismer eller organsystem har författaren valt att presentera infektionsproblematiken även i relation till speciella patientgrupper, miljöer eller symtom. Underrubriken har följdriktigt ändrats till »Sjukdomsbild, miljö, behandling». Detta grepp blev lyckat! Trots att boken nu har betydligt färre sidor jämfört med föregående upplaga från 1991, har innehållet kunnat förnyas, mycket tack vare en god hushållning med orden, inga onödiga upprepningar eller överflödig utfyllnadstext. Vissa delar behandlas dock mycket kortfattat i den nya upplagan, t ex får de allmänna avsnitten om smittämnen, infektionsförsvar, diagnostik och antibiotika betydligt mindre utrymme.

Kliniska problemsituationer beskrivs med autentiska fall

Boken berör de basala kunskaperna om infektionssjukdomarnas etiologi, symtomatologi, diagnostik och behandling. Inledningsvis ges en översikt över »Infektionsdramats aktörer», dvs de mikroorganismer som drabbar oss och hur de smittar samt en allmänt hållen översikt över principerna för antibiotikabehandling, där huvudbudskapet är att »bevara normalfloran», en uppmaning som går som en »grön tråd» genom boken. Härefter behandlas i ett antal avsnitt olika kliniska problemsituationer, där man som sjukvårdspersonal lätt känner igen sig. Rubrikerna är ofta fyndiga, t ex »Ungarna har feber» (barninfektioner), »Farfar har feber» (den åldrades infektioner), »Infektioner i ruckel och fattigdom» eller »Den febersjuke resenären». Sjukdomarna beskrivs utifrån autentiska fall, varpå följer en kortfattad redogörelse över smittämne och behandling. Antibiotikapreparat (indikationer och biverkningar), behandlas på några få rader alltefter som de nämns i textens fallbeskrivningar medan ett separat avsnitt om farmakokinetik kommer senare i boken. Denna uppdelning, där information om smittämnen, diagnostik och behandling är invävd i texten, ställer stora krav på ett bra register, vilket boken också är försedd med.

Avslutningsvis ges en sammanfattande beskrivning av kliniska sjukdomsyttringar utifrån de viktigaste organsystemen t ex infektioner i luftvägar, urinvägar, mag–tarmkanal och nervsystem.

Viktig information i lättillgänglig text

Bokens innehåll är genomgående mer praktiskt kliniskt än teoretiskt, och beskrivning av t ex patogenetiska mekanismer och diagnostiska metoder saknas nästa helt.

Texten är lättläst och personligt skriven, ibland på gränsen till kåserande. Den varvas med flera tabeller och faktarutor där viktig information radas upp på ett systematiskt och för läsaren lättillgängligt sätt. Välfunna aforismer och diktverser ger en extra krydda åt faktainnehållet.

Så inleds t ex avsnittet om normalfloran med Evert Taubes »Änglamark». Även några andra exempel är värda att återges: »Bland våra fiender är de som vi måste frukta mest ofta de allra minsta» (Ur »Fabeln om lejonet och myggan» av La Fontaine, angående smittämnen); »Om en sjuk som lider av flytning har rört vid ett lerkärl skall detta slås sönder, men om kärlet är av trä skall

det rengöras med vatten» eller i modernare tappning, »Förbrukningsmaterial som förvarats öppet inom isoleringsenheten skall, när det blir ledigt, antingen kasseras eller steriliseras respektive desinfekteras» (3 Mosebok 15:12 respektive Socialstyrelsen anser 1980:5,38, angående desinfektion); »Nästan alla människor dör av sina läkemedel och inte av sina sjukdomar» (efter Molières »Den inbillade sjuke», angående läkemedelsbiverkningar).

Några stora faktafel är svåra att finna i denna upplaga. Det är dock en brist att doseringsanvisningar av antibiotika sällan tar hänsyn till patientens vikt. Ej heller ges några doseringsanvisningar för barn. Aktuella referenser i anslutning till de större avsnitten hade också varit värdefulla.

Bok för de sjuka och deras vårdare

Vilka är då målgrupperna för denna bok? Författarens egen förhoppning är att »boken skall bli till nytta för de sjuka och deras vårdare», och den förhoppningen infrias säkert. Såväl patienter som sjukvårdspersonal inom skilda kategorier bör kunna ha glädje av läsningen, som inte bara ger goda baskunskaper om infektionssjukdomarna utan också är mycket underhållande. För studenterna kan boken utgöra en trevlig bredvidläsning som komplement till den mer heltäckande svenska läroboken »Infektionsmedicin» (Iwarson-Norrby, red). Den som önskar en komplett uppslagsbok i ämnet bör dock söka sig till engelskspråkig litteratur, t ex »Principles and practice of infectious diseases» (Mandell-Douglas-Bennet, ed). •